

Copyright © 2022. by Ljiljana Habjanović Đurović

Copyright © 2022. by GLOBOS ALEKSANDRIJA D.O.O.

Дизајн корица

Хаџи-Александар Ђуровић

На корицама

Детаљ са слике *Девојка са наровима*,
Еугеније де Блас, 1912, уље на платну

Ова публикација у целини или у деловима не сме се умножавати, прештамповати или преносити у било којој форми или било којим средством без дозволе аутора или издавача, нити може бити на било који други начин или било којим другим средством дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача.

Сва права за објављивање ове књиге задржавају аутор и издавач по одредбама Закона о ауторским правима.

ЉИЉАНА
ХАБЈАНОВИЋ ЂУРОВИЋ

ОСТРОШКО ТРИМИРЈЕ
КЊИГА ТРЕЋА

КЋЕРИ
СВЕТОГ ВАСИЛИЈА

Док сам писала роман *Со земљи*, схватила сам да је земаљски живот Светог Василија Острошког тек почетак приче о њему. И да је наставак те приче, тог живота, оно што се посредовањем Светог Чудотворца у Божјој милости ево већ три и по века дешава под Острогом. У том „граду што на гори стоји”.

Тада сам пожелела да напишем неколико књига о људима и догађајима везаним за Светог Василија и Острог.

Мислим да је *Осѣрошко ѿримирје* добар заједнички назив за овај низ књига.

Тримирје, то су први дани Чисте недеље, прве седмице Часног поста. Тримирје, то су дани великог и строгог подвига. Дани трпљења. Тада се човек припрема да духовно оснажен уђе у Велики пост, када тугујемо због страдања Христовог на крсту и спремамо се да славећи Васкрсење прославимо Његову победу над смрћу. И да се радујемо и веселимо због те победе.

Колико ће бити књига, и о којим ћу личностима и догађајима говорити, нека одреде Свети Василије, Света Петка и Мајка Божја. Даће Свемилосни Господ да чујем и разумем њихове налоге!

*Њеіовом Високоіреосвешіенсіѡву
Блаженойочившем Архиеіискоіу цейіњском,
Мийроіолийу црнојорско-йриморском
и еізарху Свешиіені іірона йећкоі*

Амфилохију (Радовић)

*Василију нашеі времена
Мом духовном оцу и йријайіељу*

*Од 2001. іодине све моје књиіе чиіао је у рукоіису.
За неке је наіписао и йрегіовор.*

*Ову књију је, уверена сам, чиіао йреко моі рамена.
Док сам је йисала, осећала сам њеіово живо йрисусіиво.*

*Једне вечери, мислим да је било с јесени 2016,
неіде око йола једанаесіі јавио ми се из Жиче.
Током разіовора рекла сам му да желим да наіишем
неколико романа о људима и доіаћајима везаним за
Осйроі и Свеіоі Василија, йод заједничким насловом
Острошко тримирје. Расіийивао се о деіаљима.*

*Када сам му објаснила своју замисао,
блаіословио је моју намеру и рад.*

Од њеіа сам научила да ће сійид сіасиіи светі.

Једном, йоклонио ми је своју књију йоезије

У Јагњету је спас са йосвеіом:

„Љиљани, јаіњећеі срца и ума”.

*Ту књију, краішак ііексіі о роману Петкана
исйисан њеіовом руком, њеіову бројаницу и две њеіове
ірафиіне оловке чувам као блаіо.*

*Хвала Вам, драіи наш Мийроіолийе,
за блаіонаклоносіі коју сііе исказивали мојим
момцима, како сііе их Ви звали.*

*Хвала Вам за доброіу и љубав које сііе ми даровали.
Мноіо, мноіо ми недосіајеііе.*

*Са йошйовањем, блаіодарношћу и љубављу
Ваша Љиљана*

*Хвала Свѣѣом Василију Осѣрошком, Свѣѣој Пеѣки,
Мајци Божјој и Госѣоду нашем Исусу Христѣу.*

Хвала Духу Исѣине.

*Као и све ѣреѣходне, и ову књѣју, ѣримила сам од њих
на дар. Не ѣо својој заслуги, већ ѣо њиховој милосѣи.*

Хвала

*Њѣѣовом Преосвѣѣенсѣву
Еѣискоју жичком др Јусѣину (Сѣѣфановић)
и њѣѣовим сарадницима из Канцеларије Еѣархије жичке*

Хвала

*Архимандритѣу Серѣију (Рекић),
ѣѣуману Манасѣира Осѣроѣ
Јеромонаху Роману (Виларѣѣ),
ѣѣравнику библиотеке Манасѣира Осѣроѣ*

Хвала духовним кћерима Оца Лазара (Аѣић):

*Ефимији (Никчевић),
ѣѣуманији Манасѣира Жуѣа Никшићка
Анѣлини (Трифунѣвић),
ѣѣуманији Манасѣира Дуљево
Јелени (Сѣѣанишић),
ѣѣуманији Манасѣира Ђелија Пиѣерска
Јулији (Радомировић),
заменици ѣѣуманије Манасѣира Ђелија Пиѣерска*

*Хвала мојим момцима
мужу Миловану и сину Хаѣи-Александру,
зайѣо шѣѣо ме и даље воле онако како ми је ѣѣѣребно.
Њихова љубав мој рад чини лакшим,
а живоѣ лейшим и ѣѣѣѣунијим.*

„... а кад умре (29. априлија), упопају га ниже манастира у градини. Пошто прође седам година послје његове смрти, присни се једну ноћ проигуману Жупског манастира, гдје га зове владика Василије, да га ископа из земље. Кад проигуман то, као какову истину, у јутру каже свом друштву, они му се стану смијати. То му се присни и други пут, али он друштву не смједне више ни казивати. Трећи пут му на сну дође владика Василије обучен као владика кад служи с кадионицом у руци и стане га кадити, па у једанпут удари га кадионицом у чело, и из ње прсне ватра њему по лицу, у том се он тргне из сна па рукама за лице, а то по лицу све ране од ватре и од бола не може за њега да се прихвати. Кад остали калуђери то чују и виде, више му се нијесу подсмијевали, него одмах узму мотике и трнокопе и лопате и пођу с њиме да откопају владику Василија, и дошавши под Острог, гдје је већ било неколико калуђера, кажу шта је и како је, и сви запосте као испосници и стану се једнако Богу молити и бденија држати, па пошто тако проведу неђељу дана отиду на гроб и откопају га, кад тамо, а то владика Василије цјелокуп и свет. Потом га у ћивоту намјесте у цркви у горњем манастиру, гдје је и данашњи дан...”

(Забилежио Вук Карацић,
према казивању острошког архимандрита
Никодима Раичевића)

– Свети Василије, Острошки Чудотворче, слава ти и милост! – рекла је калуђерица и побожно се прекрстила.

Скинула је икону са зида, пољубила је и пружи-
вила ми је.

– Нека те стигне благослов са Острога! – наста-
вила је.

Узела сам икону. Знала сам, та жена очекује да се
и ја смерно прекрстим и пољубим насликаног Свеца.
Али, нисам хтела.

– Је л’ имате можда неку кесу? – питала сам.

– Наћи ћу – одговорила је мирно. – Прво да ти
дам све што ти је баба оставила.

„Није ваљда још једна икона! То би стварно било
много, чак и од ње”, помислила сам.

Није била икона, већ нека свеска. Обична свеска,
меких наранџастих корица, на којима је писало: *Кћери
Свѣтѡї Василија*.

Кћери Светог Василија! Опа! То сам већ чула.
И то више пута. Још у време док је моја баба била
моја Рада и Рајка Бајка и Бакица Цакица. А не нека
монахиња Ана. Или сам бар ја тако веровала.

Сећам се, када је први пут изговорила: „Ми смо
кћери Светог Василија”, ја сам се, збуњена и помало
уплашена, запитала шта јој се десило. Откуд она,
трезвена и паметна, да изговори такву бесмислицу?

Све ми је постало јасно када је сутрадан мојој мајци, мом оцу и мени рекла да је одлучила да се замонаши. У ствари, да се закопа у ову забит. У овај манастир. У ову собу, у којој је живела седамнаест година. У којој је умрла. „У свету недељу. Мирно. У сну”, како је рекла нека друга, а можда и ова иста калуђерица када нас је позвала да дођемо на сахрану.

За тих седамнаест година покушала је неколико пута да разговара са мном. Да ми објасни зашто је учинила оно што никако нисам могла да јој опростим. И да ми исприча повест о кћерима Светог Василија. Звала ме је телефоном. Неколико пута дошла је у Београд. Али, ја никада нисам хтела да је саслушам. „Немам времена!”, одбијала сам је. „Не занимају ме те глупости.” Чак сам једном просиктала како ми се гади то њено болесно бунцање.

Ипак је истерала своје. Као и увек. Оставила ми је ту свеску. Знала је, добро је знала, да нећу моћи да је бацим. И да ћу једном натерати себе да прочитам шта у њој пише.

Неколико дана пре бабине смрти напунила сам тридесет година.

– Данас улазиш у четврту деценију – рекла ми је мајка, стојећи наслоњена на врата моје собе.

Отац је, као и сваке вечери, радио у библиотеци.

Ја сам се спремала да изађем у провод.

Мајка се спремала за уобичајену тираду о томе како године пролазе, и како ми је време да се удам и да родим дете.

– Године су само број. Ти и твоје вршњакиње са тридесет сте улазиле не у четврту него у пету деценију. Ми смо другачије. За нас, тридесете су нове двадесете. Ми имамо времена за све.

– Само се ви тешите и заваравajte! Не рађа се дете кад хоћеш, него кад можеш. Не бих волела да то схватиш кад буде касно.

– О, бре, Татјана, мало га претера! Па и ти и ја добро знамо да није баш тако! – насмејала сам се. Али у том смеху није било радости. Само цинизам, и нека горчина која ме је изненадила.

Знала сам да сам је повредила. Није ми било мило, али морала сам. То је био једини начин да је зауставим.

Док сам излазила, чула сам како резигнирано каже:

– Тврдоглава и недоказана. Целог живота ради како она хоће.

Као да се некоме јада. Или покушава да се оправда пред собом самом за свој родитељски пораз.

Да, ја сам заиста, откад знам за себе, радила оно што сам хтела, и како сам хтела. Сматрала сам да имам право на то. Јер, мој живот је мој, само мој, један једини који имам. И нисам блесава да га упропаstim неким глупим обзирима и угађањима другима!

Моји родитељи упознали су се на факултету, на часу руског језика. Баш док је професор читао *Тањино писмо Оњегину*¹, отац се случајно окренуо и у реду иза себе спазио девојку модрих очију и златне косе. „Да сам сликар, по њеном бих лику насликао Пушкинову нежну и романтичну хероину”, помислио је. А када је после часа сазнао да се она заиста зове Татјана, поверовао је да је њихов сусрет удесила судбина. И још пре него што су се први пут пољубили, рекао је свом најбољем другу да ће она бити његова жена.

Он је њој био први момак, она њему прва девојка. И остали су верни и одани једно другом и у добру и у злу. Баш као у стиховима неке срцепарајуће песме из њихове младости.

Моја мајка Татјана била је професорка књижевности у гимназији. Лепа и елегантна, духовита и паметна, шармантна и образована. И потпуно равнодушна према утиску који оставља. Јер, као што је волела да нагласи, читавог живота била је жена једног мушкарца. И то јој се допадало.

Мој отац Стеван био је преводилац. Тих, али одлучан и постојан човек. Уживао је у отменој раскоши своје простране радне собе испуњене књигама и украшене урамљеним портретима великих руских писаца, и у погледу кроз широк прозор на моћне ке-

---

¹ Одломак из поеме *Евѣније Оњеѣин* А. С. Пушкина.

дрове и разгранате борове у нашем дворишту. Његова љубав биле смо моја мајка и ја, његова страст била је класична музика, коју је слушао док ради, а његова слабост лула дувана „вирџинија” и чашица воде живота, како Французи зову „армањак”, пред спавање.

Волео је склад, ред и мир. Волео је своје навике. И одбијао је све што би на било који начин пореметило свакодневицу којом је био веома задовољан.

Живели смо у Јовановој улици, у отменој кући маминог деде, а мог прадеде Николе.

У ту кућу Никола се уселио са ћерком из првог брака Радом када се, мало пошто је из Црне Горе дошао на дужност у Београд, оженио девојком из старе и угледне београдске породице. Његова Буржујка, како је звао, умрла је од јада пре него што је стигла да Другу Генералу, како је она њега звала, роди сина.

Никола се више није женио. „Не верујем ни у Свету Тројицу, ни да је трећа срећа”, говорио је. Тако је Рада остала његово једино дете. Била му је истовремено и кћер и син. По природи одважна и јака, испуњена оним посебним самопоуздањем по коме се препознају вољена деца, а истовремено цвркутава и нежна као права татина девојчица.

Остала је уз оца и када се удала. Свог мужа Владимира упознала је на радној акцији. Био је студент архитектуре и због њега је и она постала архитекта.

Мог деду, баба Радиног мужа Владимира, нисам запамтила. Умро је оне године када сам се ја родила. Прадеду Николу смо звале деда и ја и моја мајка.

Баба Рада редовно је ишла на Владимиров гроб и увек му је носила црвене каранфиле, какве је он некада њој поклањао. У дугом удовиштву остала му је верна као што му је била верна током брака. И често га је помињала.

Деда Никола избегавао је разговоре о својим женама. Постао би ћутљив, или би започео причу о нечем другом, чак и када би неко од нас поменуо његову прву жену, Радину мајку. Знали смо само да се звала Ружа, да је умрла за време рата и да је њен гроб негде у црногорским брдима. Али тај гроб никада нисмо посетили. Чак ни када смо ишли у Црну Гору на море.